Praktijkgids voor zwemdocenten

Dove en slechthorende kinderen in je zwemles

deelkracht.
expertise | auditief | communicatief

Ongehoord Sportief

“Wist je dat een doof of slechthorend (DSH) kind goed kan leren zwemmen in een reguliere zwemles?

Het is meestal niet nodig om DSH kinderen naar privéles door te verwijzen. Als zwemdocent zie je veel verschillende kinderen, waarbij jouw doel is om alle kinderen met veel plezier veilig te leren zwemmen. Soms vraagt dit kleine aanpassingen. Met een paar praktische tips kan je zo lesgeven dat DSH kinderen goed mee kunnen doen en kan jij als zwemdocent het verschil maken. Maar misschien heb je vragen hierover. Hoe communiceer ik met een DSH kind? Wat doet een tolk? Moet ik mijn les aanpassen?

De praktijkgids en de bijhorende tipkaart helpen jou op weg naar een veilige en plezierige zwemles voor alle kinderen. In deze gids vind je uitleg, ervaringen van zwemdocenten, verdieping en checklists die je meteen kan gebruiken om DSH kinderen zo goed mogelijk te begeleiden binnen de reguliere zwemles. Je krijgt uitleg over wat het betekent om doof of slechthorend te zijn en je kunt ervaren hoe dat is. Op de bijhorende tipkaart zie je in één oogopslag de belangrijkste praktische tips waar je meteen mee aan de slag kan.

→ Naar de tipkaart

Inhoudsopgave

Doof of slechthorend: wat betekent dat in de zwemles? 3

Portretten 4

Zelf ervaren 5

Wat stem ik af met ouders? 7

Afstemmen met ouders 8

Hoe kan ik mijn les invullen? 9

Basistips communicatie 10

(Natuurlijke) gebaren 11

Tips voor een visuele les 12

Tolken 14

Veiligheid 16

Wat doe ik in deze praktijksituaties? 18

Praktijksituaties 19

Begrippenlijst 20

Tip: klik op een (sub-)hoofdstuk om er direct naartoe te gaan.

Leeswijzer

→ Een knop met een pijltje en een onderstreept woord zijn interactieve links naar een pagina in het document of een externe bron.

Tip: lees je deze gids in je browser? Open links dan in een nieuw tabblad, dan blijf je op deze pagina. Op een computer: houd Ctrl (Windows) of Cmd (Mac) ingedrukt en klik op de link. Op je telefoon: houd de link ingedrukt en kies "Open in nieuw tabblad".

Een vergrootglas-symbool naast een begrip betekent dat je de uitleg vindt in de begrippenlijst (pagina 20).

Een ster-symbool betekent dat je hier een oefening vindt die je zelf of met de kinderen tijdens de zwemles kunt doen.

Tekst met een lichtpaars vlak erachter geeft verdieping op een onderwerp.

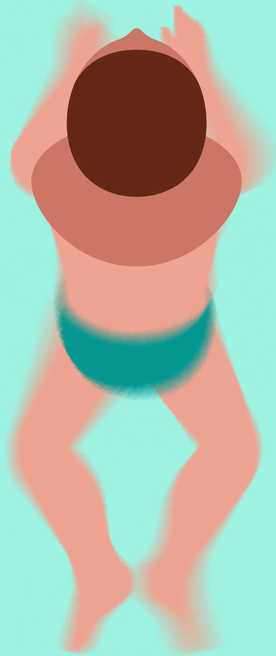
Let op: de pagina's vanaf pagina 22 horen bij de uitklapbare onderdelen in de gids. Je kunt deze pagina's overslaan.

Doof of slechthorend: wat betekent dat in de zwemles?

Je geeft uitleg aan de badrand. Het ene kind lijkt je goed te volgen, terwijl een ander wat twijfelachtig kijkt. Maar hoe weet je eigenlijk wat een doof of slechthorend kind van jouw uitleg heeft meegekregen? Wat hoort het kind, wat gebruikt het kind om jouw uitleg te begrijpen en waar kun jij tijdens de zwemles op letten?

Aan de hand van portretten ontdek je wat de verschillen tussen dove en slechthorende kinderen kunnen betekenen voor jouw aanpak. Daarna ervaar je zelf hoe het is wanneer je informatie niet, gedeeltelijk of op een andere manier meekrijgt.

Portretten

Tijdens jouw lessen kom je veel verschillende kinderen tegen. DSH kinderen communiceren op verschillende manieren. Zo communiceren kinderen bijvoorbeeld in gesproken taal en/of de Q Nederlandse Gebarentaal (NGT). Daarnaast kunnen zij gebruikmaken van gehoorapparatuur en Q spraakafzien (liplezen).

Wat een kind van jou nodig heeft tijdens de zwemles, verschilt daarom per kind. De portretten hiernaast laten deze en andere verschillen zien en geven voorbeelden van waar je tijdens de les op kunt letten. De aanpassingen zijn vaak eenvoudig.

Oefening

Waar zou je tijdens de zwemles op letten bij Sem, Noor en Lina? Wat zou je kunnen doen in jouw communicatie en handelen? Noem per kind drie voorbeelden. Klik op de knop onderaan de portretten om mogelijke antwoorden te bekijken.

Sem

8 jaar

Slechthorend. Aan beide oren matig gehoorverlies.

Spreekt Nederlands. Gebruikt soms Q Nederlands met Gebaren (NmG).

Draagt hoortoestellen bij uitleg aan de badrand, maar doet deze uit als hij het water ingaat.

Gebruikt spraakafzien om te weten wat je zegt.

Sem wil graag meteen meedoen. Daarom zegt hij niet altijd dat hij iets heeft gemist. Hij kijkt naar een ander kind en doet dat na.

Zonder hoortoestellen hoort hij alleen harde stemmen. Woorden klinken minder duidelijk of vallen weg. Met hoortoestellen, in een rustige ruimte dicht bij de spreker verstaat hij veel.

→ Bekijk mogelijke antwoorden

Noor

6 jaar

Doof geboren, draagt geen gehoorapparaten.

NGT is haar moedertaal.

Ze woont met haar dove ouders, het gezin gebruikt NGT.

Gaat naar een school voor dove en slechthorende kinderen.

Op school leert Noor, naast NGT, ook Nederlands schrijven en lezen.

Noor communiceert in de Nederlandse Gebarentaal. Noor kan een paar woorden zeggen. Wanneer zij praat klinkt dit wat anders dan je mogelijk gewend bent.

Ze let op je mond, gezichtsuitdrukking, handen en lichaamstaal om je boodschap te begrijpen.

→ Bekijk mogelijke antwoorden

Lina

7 jaar

Geboren met ernstig gehoorverlies.

Spreekt Nederlands. Gebruikt ook NGT.

Op jonge leeftijd kreeg ze twee Q cochleaire implantaten (CI's).

Met haar CI's praat Lina graag mee en ze geniet van muziek en grapjes. In rumoerige ruimtes, zoals de kantine of het zwembad, kan ze geluiden en spraak minder goed verstaan.

Door het vele omgevingsgeluid in het zwembad hoort ze met haar CI's minder goed. Daarnaast blijven de CI's in het water niet altijd goed zitten. Daarom doet Lina in het water haar CI's soms uit.

Zonder CI's hoort zij een stuk minder.

→ Bekijk mogelijke antwoorden

Het ene DSH kind is het andere niet. De drie portretten laten zien dat de behoeften van DSH kinderen tijdens de zwemles kunnen verschillen. Dit hangt samen met verschillende factoren zoals de mate van het gehoorverlies, de leeftijd, het gebruik van gehoorapparatuur, de moedertaal en de omgeving waarin het kind opgroeit. Ook hangt het samen met wanneer het kind doof of slechthorend is geworden. Een kind dat al jong doof of slechthorend is, heeft vaak een andere taalontwikkeling dan horende kinderen of kinderen die op latere leeftijd doof of slechthorend worden. Het stemgeluid, de interactie en de taalvaardigheid kunnen dus verschillen per kind. Ook betekent het gebruik van een hoortoestel of CI niet automatisch dat een kind gesproken taal gebruikt. Sommige kinderen met een hoorhulpmiddel communiceren bijvoorbeeld in NGT. Wat jij als zwemdocent kunt doen, zal dus verschillen per kind. Vraag daarom wat prettig werkt, kijk goed naar wat het kind nodig heeft, en stem je begeleiding daarop af.

Wil je kennismaken met meer dove en slechthorende mensen en hoe zij leven en communiceren? Bekijk dan hier een aantal video's.

→ Lees meer over gehoorapparatuur tijdens de zwemles

Zelf ervaren

De video's en geluidsfragmenten in dit hoofdstuk geven een indruk van wat dove en slechthorende (DSH) kinderen tijdens de zwemles kunnen ervaren. Realiseer je daarbij dat er veel vormen van gehoorverlies zijn en dat ervaringen van kinderen zullen verschillen. Deze voorbeelden helpen je om gedrag en reacties van het kind beter te begrijpen. In de hoofdstukken hierna ontdek je wat jij als zwemdocent kunt doen om DSH kinderen zo goed mogelijk mee te laten doen.

Ervaar hoe het is om slechthorend te zijn in een drukke kantine. Wat valt je op? Ervaring van een ouder: "Mijn kind moet voortdurend extra hard werken om instructies te volgen. In een lawaaierig zwembad gaan woorden nog sneller verloren en moet ze ontbrekende informatie invullen. Dat is vermoeiend en kan ervoor zorgen dat ze niet weet wat er verwacht wordt."

DSH kinderen verstaan niet alles wat er wordt gezegd. Daarom kijken ze naar wat er gebeurt. Ze kunnen bijvoorbeeld zien wat je zegt door naar je mond of de tolk te kijken. Ze krijgen door te kijken vaak meer mee dan andere kinderen, maar kunnen niet alles tegelijk zien. Ervaring van een ouder: "Je kunt niet gelijk naar de docent én het voorbeeld kijken. Daardoor mist mijn kind soms informatie. Ook al let ze goed op."

Soms missen DSH kinderen grapjes of gesprekjes. Daardoor kunnen zij zich alleen voelen. Bekijk deze video en zie hoe belangrijk het is om het kind actief te betrekken en je manier van communiceren aan te passen.

DSH kinderen krijgen veel informatie mee via zien in plaats van horen. Daarom kan het spannend zijn als zij tijdens een oefening niet goed kunnen kijken, bijvoorbeeld bij onderwater zwemmen of zwemmen op de rug.

> Tijdens de les vergeet ik soms dat het kind niet alles hoort omdat het zo goed praat.

DSH kinderen moeten hard werken om instructies en gesprekken te kunnen volgen. Die luisterinspanning kan zorgen voor vermoeidheid. Lees hier meer over vermoeidheid bij DSH kinderen.

Bekijk video's waarin Riley-Aimée, Laurens en Sanne vertellen over hun ervaringen.

Ervaringsoefening voor zwemdocenten

Doe deze oefening met een paar collega's in het zwembad. Eén persoon is de zwemdocent. De anderen spelen leerlingen en doen oordoppen in. Dit kunnen goedkope schuimoordoppen van de drogist zijn. De docent geeft een paar zwemopdrachten, zoals: 'maak een schoolslagbeweging' of 'laat zien hoe je watertrappelt'. Tijdens de uitleg draait de docent zich soms om, praat snel of loopt al pratend weg. De leerlingen voeren de opdrachten uit.

Wat valt op?
Kijken de deelnemers naar elkaar, missen ze informatie of doen ze niet meer mee? Herhaal de oefening met andere opdrachten. Zorg nu voor oogcontact en doe de bewegingen duidelijk voor.

Wat maakt dit verschil?
Bespreek wat er gebeurde als de deelnemers de uitleg niet goed konden volgen. Bespreek ook wat hielp om te begrijpen wat ze moesten doen.

Wat stem ik af met ouders en kind?

Ieder kind is anders en vraagt om een aanpak die past. Hoe weet je of jouw aanpak zal werken voor het DSH kind dat in jouw les komt? Een open, positieve houding en goede afstemming met ouders maken daarbij een groot verschil. Ouders en kind weten vaak al wat wel en niet werkt. Bespreek samen wat je kunt proberen en ontdek stap voor stap wat het beste werkt. Evalueer hoe het gaat en pas aan waar nodig.

> De ouders van het kind gaven fijne tips waardoor de communicatie tijdens de les goed verliep en het kind zich meteen op zijn gemak voelde in de les.

Afstemmen met ouders

Een paar vragen kunnen al veel helpen om erachter te komen hoe je het DSH kind kunt laten meedoen met de zwemles. Praat hier met ouders over vóór de eerste zwemles. Evalueer hoe het gaat en pas aan waar nodig.

Ervaring van zwemdocent Janny

"Ik nodig ouders en kind de week voor de eerste zwemles uit bij de laatste les van die dag, zodat ik aansluitend even met hen kan overleggen ter voorbereiding op de eerste zwemles."

Wat Janny bijvoorbeeld vraagt:

- ✔ Hoeveel hoort het kind? Wat hoort het kind wel en niet?
- ✔ Gebruikt het kind gehoorapparatuur? Wil het kind deze tijdens de zwemles wel of niet gebruiken? Wat verandert er in de communicatie als gehoorapparatuur afgaat?
- ✔ Hoe communiceert het kind het liefst?
  - Maakt het kind gebruik van een tolk? En hoe communiceren wij het beste via de tolk (zie hoofdstuk 'Tolken')?
  - Hoe kunnen wij het beste communiceren in het water? Maakt het kind gebruik van gebaren? Welke gebaren zijn handig om te kennen?
- ✔ Wat spreken we af om tijdens het zwemmen contact te maken of aandacht te trekken? Wat is een prettige optie hiervoor? Aantikken, aanraken, spetteren?
- ✔ Wat heeft het kind nodig om de zwemles zo goed mogelijk te laten verlopen?
- ✔ Hoe willen jullie dat ik ermee omga als andere ouders vragen stellen over bijvoorbeeld de tolk of andere aanpassingen? Vinden jullie het fijn als ik hen naar jullie doorstuur als ze vragen hebben?

> "Ouders van andere kinderen in de groep zijn vaak nieuwsgierig en reageren heel positief.

"Deze goede start zorgt ervoor dat ik weet hoe ik kan communiceren met het kind, hoe ik de aandacht kan trekken van hem of haar en zorgt ervoor dat ik na een paar lessen kort kan evalueren hoe het gaat en indien nodig kan aanpassen."

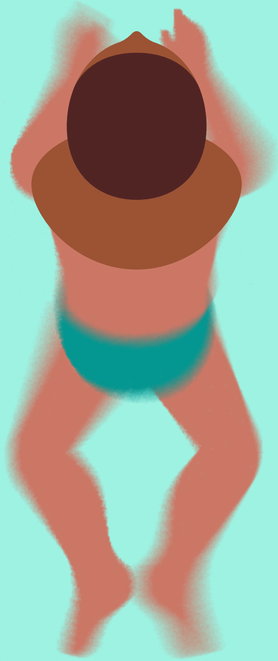
Als de ouders van het kind zelf doof zijn, gebruiken zij misschien een tolk tijdens dit gesprek (zie hoofdstuk 'Tolken'). Zij communiceren dan in NGT en de tolk vertaalt het voor jou naar het Nederlands. Ook vertaalt de tolk wat jij zegt naar NGT. Je kunt dan ook vragen hoe zij het liefste contact houden. Maken zij bijvoorbeeld gebruik van Whatsapp of e-mail, in plaats van bellen?

→ Voor meer basiscommunicatie tips kijk hier

Hoe kan ik mijn les invullen?

Je legt een nieuwe zwembeweging uit, maar krijgt ieder kind mee wat je bedoelt? Een DSH kind kan een deel van je gesproken uitleg missen. Hoe zorg je ervoor dat het toch weet wat het moet doen? Waar ga je staan, hoe maak je contact, hoe werk je samen met een tolk en hoe maak je jouw uitleg zichtbaar?

De basistips voor communicatie in dit hoofdstuk helpen je om goed te gaan staan en contact te maken, zodat je boodschap beter te volgen is voor een DSH kind. Ook vind je video's van gebaren die je tijdens je uitleg kunt gebruiken en lees je hoe je je uitleg zichtbaar maakt met zwemmateriaal en hulpmiddelen. Komt er een tolk gebarentaal mee naar de les? Dan vind je tips voor de samenwerking met de tolk. Tot slot lees je hoe je de les veilig laat verlopen.

Basistips communicatie

Omdat DSH kinderen niet altijd alles van gesproken taal meekrijgen, vullen ze wat ze horen aan met wat ze zien. Ze letten extra op je mond, gezichtsuitdrukking, handen en lichaamstaal om je boodschap te begrijpen. Met deze tips communiceer je zo goed mogelijk.

Bekijk hier video's die het toepassen van de tips laten zien.

> Als je niet goed kan horen, is zien extra belangrijk.

(Natuurlijke) gebaren

Met je handen ondersteun je wat je zegt. Daardoor wordt je boodschap duidelijker en maak je makkelijker contact. Ook hoef je minder je stem te verheffen om boven het geluid in het zwembad uit te komen. Gebruik gerust gebaren die voor jou natuurlijk voelen, ook als dit geen officiële gebaren uit de Q Nederlandse Gebarentaal (NGT) zijn. Het helpt vaak toch om jou te begrijpen.

Je kunt ook gebaren uit de NGT gebruiken. Hieronder vind je video's van een aantal NGT-gebaren die handig kunnen zijn tijdens de zwemles. Je kunt het gebaar maken en tegelijkertijd het woord zeggen, zodat zowel horende als dove kinderen snappen wat je bedoelt.

- Hallo, goedemiddag, goedenavond
- Zwemmen, schoolslag, rugslag, borstcrawl
- Wc, douchen
- Spannend, leuk, au, zenuwachtig, bang
- Wachten, beginnen, start, nog een keer, klaar (afgelopen/stoppen)
- Regenjas, schoenen, lange broek, bloes, sok
- Durven, proberen
- Ogen open, uitblazen, onderwater, duiken
- Naar de kant, kom terug, uit het bad komen
- Goed zo, applaus
- Mama (nodig), papa

> Ik kan geen NGT, maar met uitvergrote eigen gebaren leg ik uit wat ik wil zien.

Tellen

Tellen in NGT gaat net anders dan je misschien gewend bent als je op je vingers telt. Tot tien tellen in gebaren doe je zo (kijk de filmpjes door een cijfer aan te klikken).

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

Bekijk bijvoorbeeld het verschil tussen drie en acht. Kijk ook eens naar zes en negen.

Naamgebaar

Sommige DSH kinderen hebben een Q naamgebaar. Dit is een persoonlijk gebaar waarmee je jezelf kan voorstellen of anderen kan aanspreken, zoals een naam. Gebruikt het kind gebaren? Vraag dan of het kind een naamgebaar heeft en of het kind er ook een voor jou wil bedenken.

Meer gebaren leren?

In het gebarenwoordenboek kun je allerlei gebaren opzoeken, ook voor woorden zoals 'Sinterklaas', 'kerst' en 'verjaardag'. Zo kun je aansluiten bij wat kinderen meemaken. Je kunt ook direct aan het kind vragen hoe je iets gebaart. Dat geldt ook voor woordcombinaties als 'armen, benen, lang'. Met het handalfabet kun je elk woord spellen.

Wist je dat er verschillende gebarentalen zijn? De Nederlandse Gebarentaal (NGT) is bijvoorbeeld anders dan de Vlaamse of Amerikaanse Gebarentaal. Ook zijn er regionale verschillen, bijvoorbeeld het Gronings dialect. Wil je een gebaar leren? Vraag het gerust aan het kind. Wil je meer leren over de Nederlandse Gebarentaal? Kijk dan hier. Sommige kinderen gebruiken Q Nederlands met Gebaren (NmG). Hier leer je meer over NmG.

Tips voor een visuele les

Kinderen leren niet alleen door te luisteren, maar ook door te kijken. Door je uitleg zichtbaar te maken met bijvoorbeeld voordoen, gebaren, plaatjes of materialen, wordt duidelijker wat je bedoelt. Voor DSH kinderen is dit extra belangrijk. De volgende tips helpen je om je les zichtbaarder te maken. Zo ondersteun je het leren van de hele groep.

> In een druk zwembad is verstaan voor veel kinderen lastig en jonge kinderen leren vaak beter door te kijken dan alleen te luisteren.

Duidelijke opbouw en structuur van de les

- Geef steeds uitleg op dezelfde plek. Zo weet het kind wanneer uitleg komt.
- Spreek samen een signaal of gebaar af dat aangeeft dat je gaat uitleggen.
- Maak het lesplan zichtbaar op een bord. Teken uit welke oefeningen je gaat doen, in welke volgorde en hoe vaak. Gebruik bijvoorbeeld **Q stuurkaarten** voor de oefeningen en hang deze op het bord. Zo ziet het kind wat er gaat gebeuren en is er minder mondelinge uitleg nodig.

> Ik gebruik gekleurde knijpers op de stuurkaarten. Elk kind heeft een eigen kleur. Het aantal knijpers laat zien hoe vaak een oefening gedaan moet worden. Heeft een kind vijf blauwe knijpers, dan weet het dat het de oefening vijf keer moet doen.

Voordoen

- Geef een voorbeeld ná je uitleg. Doe de oefening zelf voor. Of laat een kind dat de oefening al goed beheerst het voordoen.
- Laat een DSH kind bij nieuwe oefeningen als tweede of derde starten. Zo ziet het eerst een extra voorbeeld. Als je weet dat het DSH kind de oefening goed kan, laat hem/haar dan ook een keer een oefening voordoen voor andere kinderen.

Plaatjes en stuurkaarten

- Gebruik stuurkaarten met plaatjes van oefeningen en hang deze aan de badrand. Zo weet het kind welke oefening het gaat doen.
- Gebruik afbeeldingen waarmee kinderen emoties kunnen aangeven, zoals spannend, blij of leuk.
- Gebruik video's van zwemslagen of oefeningen.

> Ik ging aan de hele groep anders lesgeven, nog meer beeldend, nog minder zeggen. Kort praatje, lang daadje.

Hulpmiddelen

- Gebruik gekleurd zwemmateriaal, zoals zwemblokken, pylonnen, dobbelstenen, om duidelijk te maken hoe vaak en tot waar een oefening uitgevoerd wordt.
- Hoe groter de afstand, hoe moeilijker het is om contact te maken. Gebruik daarom bijvoorbeeld lijnen of pylonnen om de afstand tussen jou en de kinderen tijdens de les kleiner te houden.

> Ik gebruik Duplo blokken. Ze moeten elke keer 1 blokje over brengen. Voor kinderen die niet alles meekrijgen is dit erg visueel: ik heb 10 blokken, die moeten naar de overkant. Dan is het klaar.

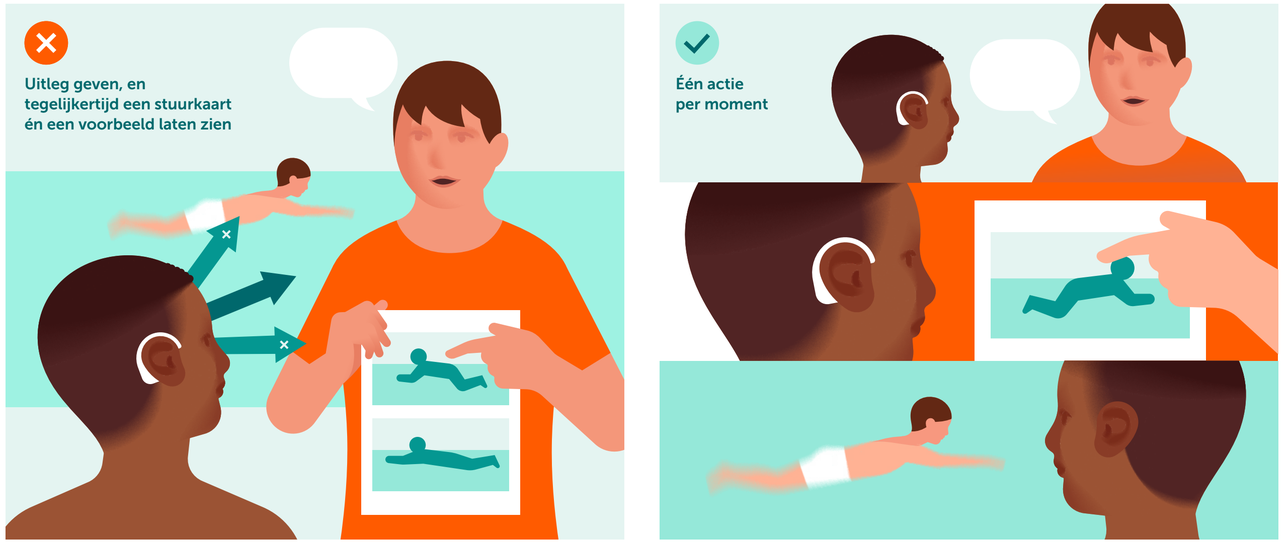
> Ik halveer het 25 meterbad door de kinderen bij de blauwe pylon te laten keren. Ze zwemmen nog steeds dezelfde afstand, maar ik kan zo vaker en sneller oogcontact maken dan wanneer ze steeds de hele baan zwemmen.

Positieve aanmoediging

Positieve aanmoediging door je toon of woorden komt niet altijd over. Daarom is het belangrijk om positieve aanmoediging te geven via gezichtsuitdrukking, oogcontact en gebaren, zoals duim omhoog of high five. Zo laat je merken dat een kind het goed doet en dat je hem/haar ziet. Dat geeft zelfvertrouwen.

Laten voelen

Laat een zwembeweging voelen, bijvoorbeeld door de voeten te bewegen. Doe dit alleen in overleg met kind, ouder en hoofd zwemzaken.

Tolken

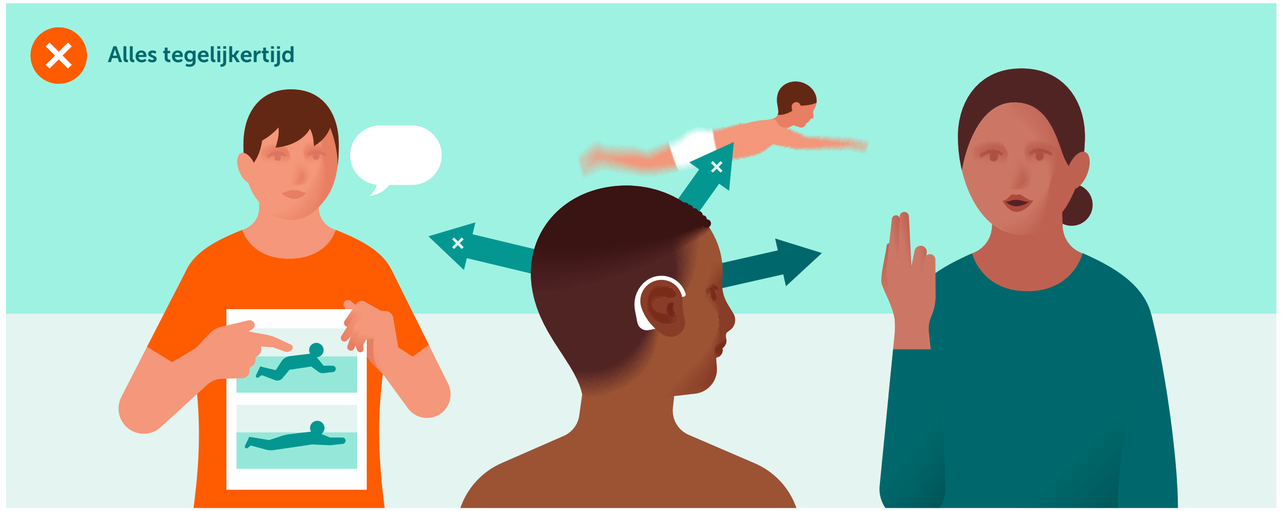
Sommige DSH kinderen communiceren in Q NGT. Zij kunnen het fijn vinden om een tolk NGT in te zetten tijdens de les. De tolk vertaalt jouw instructie naar NGT. Goede communicatie via een tolk helpt jou om ook in een drukke les het overzicht te houden. Het kind begrijpt je makkelijker en houdt meer energie over om mee te doen aan de oefeningen.

> Het gaat niet alleen om begrijpen wat de zwemdocent zegt. Dankzij de tolk kan mijn kind ook meedoen aan de gesprekjes en de lol in de groep. Dat is minstens zo belangrijk.

De basis

- Of een tolk wordt ingezet, bepalen het DSH kind en/of de ouders. De ouders regelen de tolk. Niet ieder kind gebruikt een tolk.
- Zorg tijdens de les dat de tolk welkom is en zijn werk kan doen. In Nederland is in de wet vastgelegd dat mensen met een beperking gelijkwaardig moeten kunnen deelnemen. Dit vraagt van de zwemschool dat zij samen met ouder en kind zoeken naar passende aanpassingen. Voor dove en slechthorende kinderen en volwassenen is toegang tot communicatie, bijvoorbeeld via een tolk, daar onderdeel van.

> De manager van de zwemschool communiceerde de aanwezigheid van de tolk naar het team. Tijdens de eerste les waren mijn zoon en tolk daardoor meteen welkom: accepteren en gaan!

Wat stem je vooraf af met de tolk?

- Bespreek waar de tolk staat of zwemt. Het kind moet jou en de tolk goed kunnen zien. Soms loopt de tolk daarom met je mee, gaat het water in of zwemt met het kind mee. Zo kan de tolk goed oogcontact maken met het kind. Stem af wat het prettigst werkt voor het kind en de tolk en vraag hoe jij daar het beste ruimte voor kunt geven.
- Bespreek vooraf met de tolk belangrijke begrippen en de bedoeling van opdrachten. Zo kan de tolk deze goed vertalen.

Tijdens de les

- Kijk tijdens een gesprek naar het kind, niet naar de tolk. Het kind kijkt naar de tolk om jou te begrijpen. Dat is niet onbeleefd.
- Doe je iets voor of laat je iets zien? Praat dan niet tegelijk. Laat het kind eerst kijken. Als jij praat, kijkt het kind naar de tolk en ziet het niet wat je voordoet. Doe daarom één ding tegelijk: eerst praten en daarna voordoen, of andersom.

> “ Kinderen stellen gewoon vragen en accepteren een tolk heel snel. Een korte uitleg over een tolk is vaak genoeg.

- Houd rekening met een korte vertraging in de vertaling. Wacht tot de tolk klaar is voordat je iets laat zien.
- Ook met een tolk is het belangrijk dat je zelf contact maakt met het kind. Dat geeft vertrouwen, positieve aanmoediging, aandacht en een veilig gevoel.

> “ De tolk is belangrijk, maar ik maak altijd zelf contact met het kind. Even oogcontact, een duim omhoog of een high five. Dat lijkt klein, maar je merkt dat kinderen daar vertrouwen uit halen en zich sneller op hun gemak voelen.

Wist je dat DSH kinderen maar een beperkt aantal uren per jaar een tolk kunnen inzetten in hun privéleven? Daarnaast is er niet altijd een tolk beschikbaar en kan het voor ouders lastig zijn om lastminute een tolk te vinden wanneer lessen wijzigen. Het helpt als je als docent ook zonder tolk goed kunt communiceren (zie hoofdstuk ‘basistips communicatie’). Is er geen tolk? Bespreek dan samen met de ouder of het prettig is dat de ouder tolkt of waar je zelf extra op kan letten.

→ Meer leren over tolken? Kijk dan hier

Veiligheid

Veiligheid in de zwemles staat voorop. Je houdt overzicht, weet waar de kinderen zijn en zorgt dat de kinderen jou kunnen zien. Dit is niet anders voor DSH kinderen. Je kan een aantal dingen doen om het nog veiliger te maken voor het DSH kind.

- Sommige DSH kinderen zijn niet gewend te roepen in geval van nood omdat communicatie via gebaren gaat en minder of niet via het stemgeluid. Spreek dan een visueel noodsignaal af en gebruik dit vervolgens voor alle kinderen. Bijvoorbeeld het gebaar voor noodrem (met de vuist omhoog en omlaag) of hard zwaaien, eventueel met geluid.
- Wees extra alert bij oefeningen waarbij een DSH kind minder goed kan zien, zoals bij op de rug of onder water zwemmen. Dit kan extra spannend zijn, omdat het kind minder of niet op zijn gehoor kan vertrouwen en daardoor meer op zijn zicht is aangewezen. Bij rugzwemmen kan het kind moeilijker zien waar andere kinderen zijn, waar het naartoe gaat en waar jij als zwemdocent bent. Geef het kind daarom de tijd om aan de oefening te wennen en zorg dat je gemakkelijk in het Q gezichtsveld kunt komen.

> Om goed contact te kunnen houden tijdens het zwemmen op de rug, maak ik bewust gebruik van de ruimte in het zwembad. Bij oefeningen op de buik, waarbij oogcontact makkelijker is, laat ik alle kinderen wat verder van mij af zwemmen, bijvoorbeeld langs de lijn of in de tweede baan. Bij oefeningen op de rug laat ik de hele groep juist langs de kant zwemmen. Zo kan ik meelopen en bij aanwijzingen of nood snel in beeld komen. Soms gebruik ik een flexibeam om de aandacht te trekken. Ook bespreek ik vooraf herkenbare punten op het plafond, zoals lampen. Zo weten kinderen beter waar ze zijn en wanneer de kant dichtbij komt.

- Houd de afstand tussen jou en het DSH kind klein. Zeker in het begin kan een kind het prettig vinden als de afstand tot een zwemdocent niet te groot is, waardoor contact leggen makkelijker is. Je kunt het gevoel van veiligheid voor het DSH kind nog verbeteren door bijvoorbeeld gebieden af te bakenen met lijnen, kleuren of blokken.

> Ik voeg regelmatig oefeningen voor tweetallen toe in mijn zwemles. Dit bevordert de samenwerking, de saamhorigheid, het plezier, maar ook de veiligheid.

Sociale veiligheid

Veiligheid gaat verder dan fysiek veilig zijn. Door jouw aandacht voor communicatie voelt het DSH kind zich ook sociaal veilig. Hiermee voorkom je dat een kind zich buitengesloten of eenzaam voelt of dat er misverstanden ontstaan. Kan het kind bijvoorbeeld aangeven dat het naar de wc moet?

Sociale veiligheid ontstaat wanneer de omgeving, zoals andere kinderen en zwemdocenten, begrijpt wat het betekent om niet goed te kunnen horen. Zie ook het thema ‘zelf ervaren’. DSH kinderen kunnen bijvoorbeeld grapjes missen of pas antwoorden als het gesprek alweer verder is gegaan. Dit kan ervoor zorgen dat een kind het gevoel krijgt er niet helemaal bij te horen. Luisteren kost DSH kinderen vaak extra inspanning. Daardoor kunnen zij sneller vermoeid raken, minder goed meedoen of zich afsluiten van een gesprek. Goede afstemming en aandacht voor contact, communicatie, begrip en meedoen is daarom belangrijk voor een sociaal veilig gevoel.

> Ik heb een keer een tolk gehad, die tolkte ook wat kinderen onderling zeiden en ook de grapjes die gemaakt werden, dat was fantastisch. Hierdoor werd het kind echt onderdeel van de groep.

✪ Ervaringsoefening voor kinderen

Laat alle kinderen oordoppen indoen, bijvoorbeeld goedkope schuimoordoppen van de drogist. Geef een paar eenvoudige opdrachten, zoals: ‘Steek je handen in de lucht’, ‘Ga op één been staan’ of ‘Maak een zwembeweging’. Geef de opdrachten eerst alleen met je stem. Draai je soms om, praat een keer snel of ga wat verder weg staan.

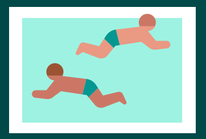
Wat valt op?

Kijken de kinderen naar elkaar of weten ze niet goed wat ze moeten doen?

Herhaal de oefening met andere opdrachten. Zorg nu voor oogcontact en doe elke beweging duidelijk voor.

Wat is het verschil?

Bespreek kort met de kinderen wat hen hielp om te begrijpen wat ze moesten doen.

Wat doe ik in deze praktijksituaties?

In dit hoofdstuk worden situaties beschreven die je in de zwemles tegen kan komen. Hoe zou jij hier nu mee omgaan? Klik op ‘bekijk antwoord’ voor feedback en tips.

> Meedoen in een reguliere les vinden kinderen vaak leuker. Kinderen leren van elkaar en het DSH kind kan gewoon meedoen.

1. Groot bad

Je geeft les in het diepe deel van het 25 meterbad. Als het kind verder bij je vandaan is, lukt het niet altijd om contact te maken. Ook waarschuwen bij een onveilige situatie is dan lastig. Wat kun je doen om makkelijker contact te maken en de les veilig te houden?

→ Bekijk antwoord

2. Praten en voordoen

Je legt de schoolslag uit terwijl je een ander kind de beweging laat voordoen. Wat kan er gebeuren?

→ Bekijk antwoord

3. Begripscheck

Je geeft uitleg in het zwembad. De tolk NGT vertaalt jouw uitleg. Daarna zie je dat het DSH kind twijfelend kijkt. Wat doe je?

a) Je vraagt de tolk om de uitleg opnieuw te geven.
b) Je gaat ervan uit dat het kind de uitleg heeft begrepen.
c) Je maakt zelf contact met het kind en controleert of de uitleg begrepen is.

→ Bekijk antwoord

4. Overdracht

Na wat uitproberen hebben jij en het DSH kind een fijne manier gevonden om te communiceren tijdens de zwemles. Het DSH kind is klaar voor het volgende badje. Wat zijn belangrijke dingen om over te dragen aan de nieuwe zwemdocent?

→ Bekijk antwoord

5. Tegenlicht

Je geeft uitleg, maar je gezicht is niet goed zichtbaar omdat de zon achter je staat. Wat kan er gebeuren?

→ Bekijk antwoord

6. Oefeningen

Je wilt oefeningen ook geschikt maken voor DSH kinderen. Wat kan je doen?

→ Bekijk antwoord

7. Afstemmen

Binnenkort zal een DSH kind gaan deelnemen aan jouw zwemles. Wat moet je weten en kan je vooraf al doen om een goede start te maken?

→ Bekijk antwoord

Begrippenlijst

Tip: klik op het pijl-symbool ◀ naast het begrip om naar de pagina te gaan waar het begrip voor het eerst wordt gebruikt.

◀ Naamgebaar

Een gebaar voor een persoon, zoals een naam. Het is een persoonlijk gebaar, vaak gebaseerd op een opvallend kenmerk, een eigenschap of een hobby van de persoon. Mensen met dezelfde naam in gesproken Nederlands, hebben dus een verschillend naamgebaar, afgestemd op de persoon. Een naamgebaar wordt vaak gegeven door iemand uit de dovengemeenschap.

◀ Stuurkaart

Een (waterbestendige) kaart waarop een zwemoefening of techniek staat afgebeeld die een kind moet uitvoeren. De kaart kan zowel als feedback als instructie worden ingezet.

◀ Gezichtsveld

Het gebied dat een persoon kan overzien wanneer die recht vooruitkijkt.

◀ Nederlandse Gebarentaal (NGT)

Een erkende officiële taal in Nederland met eigen grammatica en woordvolgorde. Communicatie vindt plaats met gebaren, mimiek en lichaamshouding. Het is een visuele taal.

◀ Nederlands met Gebaren (NmG)

Gesproken Nederlands ondersteund met gebaren uit de Nederlandse Gebarentaal.

Visuele communicatie

Het overbrengen van informatie zonder woorden, bijvoorbeeld via gezichtsuitdrukking, lichaamshouding, gebaren, oogcontact en beweging.

◀ Restgehoor

Hoeveel iemand met gehoorverlies nog kan horen. Als iemand nog iets kan horen, betekent dat niet automatisch dat iemand spraak kan verstaan. Iemand kan bijvoorbeeld wel harde geluiden horen maar gesproken woorden niet herkennen. Dit verschilt per persoon.

◀ Spraakafzien

Het begrijpen wat iemand zegt door naar het gezicht te kijken. Onderdeel hiervan is het afzien van klanken op de mond van de spreker. Niet alle klanken zijn op deze manier te herkennen. Slechts een klein deel van de spraakklanken is goed zichtbaar als je praat. De rest moet iemand zelf proberen in te vullen.

◀ Cochleair implantaat (CI)

Een hoorhulpmiddel dat anders werkt dan een hoortoestel. Het versterkt niet het geluid van buiten, maar vervangt een deel van het binnenoor. Het zet geluid om in een elektrisch signaal dat de gehoorzenuw in het slakkenhuis stimuleert.

◀ Mimiek

De uitdrukking en bewegingen van het gezicht waarmee bijvoorbeeld gevoelens of bedoelingen zichtbaar worden.

deelkracht.
expertise | auditief | communicatief

Ongehoord Sportief

Dit document is gebaseerd op gesprekken met ouders van dove en slechthorende kinderen, zwemdocenten met ervaring in het lesgeven aan kinderen die doof of slechthorend zijn en eerder onderzoek binnen Deelkracht. De praktijkgids is gemaakt door Deelkracht en Ongehoord Sportief.

Dit product is mogelijk gemaakt door subsidie van ZonMw
Subsidienummer: 10840302210002
November 2026

Let op: eind van de praktijkgids.

De pagina’s hierna horen bij de uitklapbare onderdelen van de praktijkgids. Je kan deze pagina’s overslaan. Je komt hier vanzelf terecht als je op een onderdeel klikt.

Het ene DSH kind is het andere niet. De drie portretten laten zien dat de behoeften van DSH kinderen tijdens de zwemles kunnen verschillen. Dit hangt samen met verschillende factoren zoals de mate van
leeftijd, het gebruik van gehoorapparatuur, de moede
waarin het kind opgroeit. Ook hangt het samen met v
slechthorend is geworden. Een kind dat al jong doof
vaak een andere taalontwikkeling dan horende kinde
latere leeftijd doof of slechthorend worden. Het stem
taalvaardigheid kunnen dus verschillen per kind. Ook
een hoortoestel of CI niet automatisch dat een kind g
Sommige kinderen met een hoorhulpmiddel commu
NGT. Wat jij als zwemdocent kunt doen, zal dus verso
daarom wat prettig werkt, kijk goed naar wat het kind
begeleiding daarop af.

Wil je kennismaken met meer dove en slechthorende
en communiceren? Bekijk dan hier een aantal video's

→ Lees meer over gehoorapparatuur tijdens de zwem

Gehoorapparatuur tijdens de zwemles

Veel kinderen gebruiken, net als Lina, een cochleair implantaat (CI) of andere gehoorapparatuur. Niet alle gehoorapparatuur kan in het water worden gebruikt. Sommige hulpmiddelen zijn niet waterdicht, werken minder goed in het water of blijven niet goed zitten. Zonder een CI hoort een kind een stuk minder. Het is dan extra belangrijk om je uitleg ook zichtbaar te maken.

Als een kind ervoor kiest om de gehoorapparatuur tijdens het zwemmen in te houden en deze niet goed op zijn plek blijft zitten, kan tijdelijk een badmuts worden gebruikt. Zo kan het kind de zwemtechnieken en zwemslagen eerst goed aanleren met gehoorapparatuur in. Richting het afzwemmen kan vervolgens worden geoefend met zwemmen zonder badmuts, zodat het kind ook aan de geldende exameneisen kan wennen.

> Ook met gehoorapparatuur is horen nog niet perfect.

Portretten

Tijdens jouw lessen kom je veel verschillende kinderen tegen. DSH kinderen communiceren op verschillende manieren. Zo communiceren kinderen bijvoorbeeld in gesproken taal en/of de Q Nederlandse Gebarentaal (NGT). Daarnaast kunnen zij gebruikmaken van gehoorapparatuur en Q spraakafzien (liplezen).

Wat een kind van jou nodig heeft tijdens de zwemles, verschilt daarom per kind. De portretten hiernaast laten deze en andere verschillen zien en geven voorbeelden van waar je tijdens de les op kunt letten. De aanpassingen zijn vaak eenvoudig.

Oefening

Waar zou je tijdens de zwemles op letten bij Sem, Noor en Lina? Wat zou je kunnen doen in jouw communicatie en handelen? Noem per kind drie voorbeelden. Klik op de knop onderaan de portretten om mogelijke antwoorden te bekijken.

Sem

1. Zorg dat Sem je gezicht goed kan zien

Het is belangrijk dat Sem je mond kan zien. Zo kan hij gebruik maken van spraakafzien. Tegenlicht, wegkijken terwijl je praat, een hand voor de mond of roepen van een afstand maken je mond minder goed zichtbaar. Praat ook niet overdreven hard, dat maakt spraakafzien moeilijker. Klik hier voor meer communicatietips.

2. Houd rekening met lawaai en afstand

In een druk zwembad en zonder hoortoestellen kan Sem je gesproken uitleg minder goed volgen. Bij veel lawaai, een grote afstand of meerdere stemmen kost luisteren meer energie. Ga, waar mogelijk, dichtbij staan als je uitleg geeft. Wacht op oogcontact, maak je uitleg goed zichtbaar met Q stuurkaarten en houd opdrachten kort. Bekijk hier meer tips voor een visuele les.

3. Controleer of Sem je uitleg heeft meegekregen

Een kind dat goed praat, verstaat niet altijd alles. Vertrouw niet alleen op Q restgehoor of spraakafzien. Controleer of hij het begrepen heeft. Vraag hem kort te vertellen of te laten zien wat hij gaat doen. Klik hier voor meer tips om begrip te controleren.

Lina

7 jaar

Geboren met ernstig gehoorverlies.

Spreekt Nederlands. Gebruikt ook NGT.

Op jonge leeftijd kreeg ze twee Q cochleaire implantaten (CI's).

Met haar CI's praat Lina graag mee en ze geniet van muziek en grapjes. In rumoerige ruimtes, zoals de kantine of het zwembad, kan ze geluiden en spraak minder goed verstaan.

Door het vele omgevingsgeluid in het zwembad hoort ze met haar CI's minder goed. Daarnaast blijven de CI's in het water niet altijd goed zitten.

Zonder CI's hoort zij een stuk minder. Daarom doet Lina in het water haar CI's soms uit.

→ Bekijk mogelijke antwoorden

Portretten

Tijdens jouw lessen kom je veel verschillende kinderen tegen. DSH kinderen communiceren op verschillende manieren. Zo communiceren kinderen bijvoorbeeld in gesproken taal en/of de Q Nederlandse Gebarentaal (NGT). Daarnaast kunnen zij gebruikmaken van gehoorapparatuur en Q spraakafzien (liplezen).

Wat een kind van jou nodig heeft tijdens de zwemles, verschilt daarom per kind. De portretten hiernaast laten deze en andere verschillen zien en geven voorbeelden van waar je tijdens de les op kunt letten. De aanpassingen zijn vaak eenvoudig.

✪ Oefening

Waar zou je tijdens de zwemles op letten bij Sem, Noor en Lina? Wat zou je kunnen doen in jouw communicatie en handelen? Noem per kind drie voorbeelden. Klik op de knop onderaan de portretten om mogelijke antwoorden te bekijken.

Noor

1. Een paar (vaste) gebaren helpen

Je hoeft niet de Nederlandse Gebarentaal te kunnen. Gebaren voor ‘start’ (bij beginnen oefening), ‘klaar’ (als een oefening is afgelopen), ‘naar de kant’ (voor naar de kant zwemmen) en ‘jij bent aan de beurt’, of ‘om de beurt’ werken goed. Je kunt alleen met Noor communiceren als zij je aankijkt. Communiceer je met Noor terwijl zij met haar rug naar je toe staat, dan mist ze je uitleg of gebaren. Hier leer je meer gebaren die je kunt gebruiken tijdens de zwemles.

2. Geef ruimte aan tolken

Het gebruik van gebaren terwijl je spreekt helpt, maar is niet genoeg voor een hele uitleg. Daarom is het fijn als er een tolk gebarentaal is. De tolk vertaalt wat je zegt naar de NGT en kan wat het kind in NGT zegt vertalen naar het Nederlands. Blijf ook zelf contact maken met Noor, bijvoorbeeld met een high five en een glimlach. Dat geeft vertrouwen. Lees hier meer over wie de tolk regelt en hoe je samenwerkt tijdens de zwemles.

3. Noor heeft visuele informatie nodig

In het zwembad voelt Noor zich zeker als ze weet waar ze moet kijken. Zorg eerst voor oogcontact en goed zicht. Noor leert een beweging snel als iemand die voordoet. Ze kan echter niet tegelijk naar het voorbeeld én de tolk kijken. Geef daarom eerst uitleg en doe dáárna de beweging voor. Of andersom. Lees meer tips in hoofdstuk ‘basistips communicatie’, en ‘tips voor een visuele les’.

Lina

7 jaar

Geboren met ernstig gehoorverlies.

Spreekt Nederlands. Gebruikt ook NGT.

Op jonge leeftijd kreeg ze twee Q cochleaire implantaten (CI’s).

Met haar CI’s praat Lina graag mee en ze geniet van muziek en grapjes. In rumoerige ruimtes, zoals de kantine of het zwembad, kan ze geluiden en spraak minder goed verstaan.

Door het vele omgevingsgeluid in het zwembad hoort ze met haar CI’s minder goed. Daarnaast blijven de CI’s in het water niet altijd goed zitten.

Zonder CI’s hoort zij een stuk minder. Daarom doet Lina in het water haar CI’s soms uit.

→ Bekijk mogelijke antwoorden

Portretten

Tijdens jouw lessen kom je veel verschillende kinderen tegen. DSH kinderen communiceren op verschillende manieren. Zo communiceren kinderen bijvoorbeeld in gesproken taal en/of de Q Nederlandse Gebarentaal (NGT). Daarnaast kunnen zij gebruikmaken van gehoorapparatuur en Q spraakafzien (liplezen).

Wat een kind van jou nodig heeft tijdens de zwemles, verschilt daarom per kind. De portretten hiernaast laten deze en andere verschillen zien en geven voorbeelden van waar je tijdens de les op kunt letten. De aanpassingen zijn vaak eenvoudig.

Oefening

Waar zou je tijdens de zwemles op letten bij Sem, Noor en Lina? Wat zou je kunnen doen in jouw communicatie en handelen? Noem per kind drie voorbeelden. Klik op de knop onderaan de portretten om mogelijke antwoorden te bekijken.

Lina

1. Vraag niet alleen welke gehoorapparatuur Lina gebruikt

Maar ook hoe je je communicatie kan aanpassen wanneer Lina haar gehoorapparatuur niet gebruikt. Omdat Lina makkelijk praat, denken (nieuwe) mensen soms dat zij altijd goed kan horen. Maar zowel met als zonder CI's hoort zij niet perfect. Je merkt daarnaast mogelijk verschil in communicatie voor en na het afdoen van de CI's. Ook voor Lina is dat verschil soms wennen en kan zij misschien een andere aanpak prettiger vinden. Vraag wat voor Lina werkt. Lees hier de vragen die je kan stellen.

2. Lina kan noodsignalen missen

Oefen vaste signalen voor noodsituaties tijdens de les. Maak veiligheidsregels zichtbaar. Lees hier meer tips die de veiligheid in je les helpen waarborgen.

3. Soms weet Lina niet wie er aan de beurt is

Als de groep op haar wacht, doet ze soms alsof ze de uitleg begrepen heeft zonder te weten wat er van haar verwacht wordt. Spraakafzien helpt haar om je uitleg te begrijpen, maar vervangt horen niet. Maak je les daarom zichtbaar. Gebruik stuurkaarten met plaatjes. Wijs duidelijk aan wie aan de beurt is. Gebruik zwemmateriaal, zoals zwemblokken of dobbelstenen om duidelijk te maken hoe vaak een oefening uitgevoerd wordt. Doe dit wanneer Lina je aankijkt. Kijk hier voor meer tips voor een visuele les.

Lina
7 jaar

Geboren met ernstig gehoorverlies.

Spreekt Nederlands. Gebruikt ook NGT.

Op jonge leeftijd kreeg ze twee Q cochleaire implantaten (CI's).

Met haar CI's praat Lina graag mee en ze geniet van muziek en grapjes. In rumoerige ruimtes, zoals de kantine of het zwembad, kan ze geluiden en spraak minder goed verstaan.

Door het vele omgevingsgeluid in het zwembad hoort ze met haar CI's minder goed. Daarnaast blijven de CI's in het water niet altijd goed zitten.

Zonder CI's hoort zij een stuk minder. Daarom doet Lina in het water haar CI's soms uit.

→ Bekijk mogelijke antwoorden

Basistips communicatie

Omdat DSH kinderen niet altijd alles van gesproken taal meekrijgen, vullen ze wat ze horen aan met wat ze zien. Ze letten extra op je mond, g
en lichaamstaal om je boodschap te begrijpen. Met deze
mogelijk.

Bekijk hier video's die het toepassen van de tips laten zie

> Als je niet goed kan horen, is zien extra belangrijk.

1

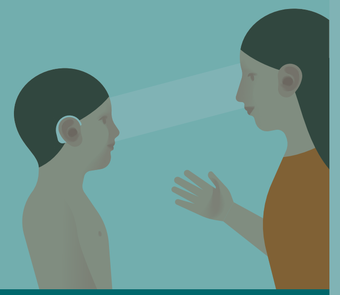
Ga op een plek
staan waar het

→ Lees meer over deze tip

2

Maak (oog) contact

Draai je gezicht niet weg tijdens het praten.

→ Lees meer over deze tip

3

Laat zien: met én zonder woorden

Gebruik ook gebaren en mimiek en doe het voor. Praat en doe niet tegelijk.

→ Lees meer over deze tip

Ga op een plek staan waar het kind je goed kan zien

- Sta waar mogelijk, dicht bij het kind (bijvoorbeeld in het water).
- Zorg dat het licht van voren op je gezicht valt.
- Geef uitleg in een halve cirkel en zet het DSH kind bijvoorbeeld (ongemerkt) in het midden.
- Benader het kind van voren.
- Kies een vaste plek voor uitleg.

> Ik ben bewust bezig met dat DSH kinderen minder meekrijgen. Door ze in het midden te zetten en niet aan de zijkant, staan ze recht voor je en zien ze je beter.

Basistips communicatie

Omdat DSH kinderen niet altijd alles van gesproken taal meekrijgen, vullen ze wat ze horen aan met wat ze zien. Ze letten extra op je mond, g
en lichaamstaal om je boodschap te begrijpen. Met deze
mogelijk.

Bekijk hier video's die het toepassen van de tips laten zie

> Als je niet goed kan horen, is zien extra belangrijk.

1

Ga op een plek
staan waar het

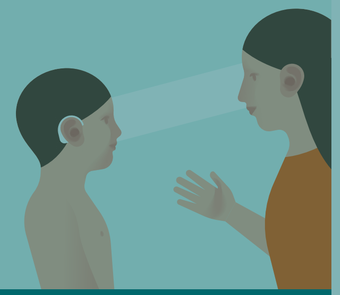

→ Lees meer over deze tip

2

Maak (oog)
contact

Draai je gezicht
niet weg tijdens het
praten.

→ Lees meer over deze tip

3

Laat zien: met
én zonder
woorden

Gebruik ook gebaren en
mimiek en doe het voor.
Praat en doe niet tegelijk.

→ Lees meer over deze tip

Maak (oog)contact

- Tik zacht op de schouder.
- Spetter met water (als het kind watervrij is).
- Zwaai in het Q gezichtsveld van het kind.
- Vraag aan een ander kind om hem/haar op de schouder te tikken.
- Praat pas als je oogcontact hebt.

Let op: wat een kind prettig vindt bij het maken van contact kan verschillen. Vraag wat het kind fijn vindt.

Basistips communicatie

Omdat DSH kinderen niet altijd alles van gesproken taal meekrijgen, vullen ze wat ze horen aan met wat ze zien. Ze letten extra op je mond, g
en lichaamstaal om je boodschap te begrijpen. Met deze
mogelijk.

Bekijk hier video's die het toepassen van de tips laten zie

> Als je niet goed kan horen, is zien extra belangrijk.

1

Ga op een plek
staan waar het

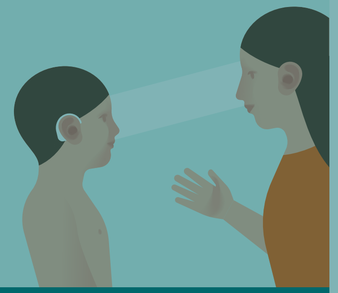

→ Lees meer over deze tip

2

Maak (oog) contact

Draai je gezicht niet weg tijdens het praten.

→ Lees meer over deze tip

3

Laat zien: met én zonder woorden

Gebruik ook gebaren en mimiek en doe het voor. Praat en doe niet tegelijk.

→ Lees meer over deze tip

Laat zien: met én zonder woorden

- Gebruik een vast gebaar om aan te kondigen dat je uitleg gaat geven.
- Spreek rustig en duidelijk, niet overdreven hard of langzaam.
- Houd je uitleg kort en gebruik eenvoudige zinnen.
- Let tijdens je uitleg op hoe je kijkt, gebruik je gezicht en je lichaam om je boodschap over te brengen.
- Gebruik je handen om je uitleg te ondersteunen.

> Mijn dochter let heel goed op gezichtsuitdrukkingen en lichaamstaal. Soms kijk ik streng terwijl ik helemaal niet boos ben. Dan denkt zij toch dat ik boos ben. Daarom is het belangrijk dat je gezichtsuitdrukking past bij wat je zegt.

→ Klik hier voor gebaren die behulpzaam zijn tijdens de les

Basistips communicatie

Omdat DSH kinderen niet altijd alles van gesproken taal meekrijgen, vullen ze wat ze horen aan met wat ze zien. Ze letten extra op je mond, g
en lichaamstaal om je boodschap te begrijpen. Met deze
mogelijk.

Bekijk hier video's die het toepassen van de tips laten zie

> Als je niet goed kan horen, is zien extra belangrijk.

1

Ga op een plek

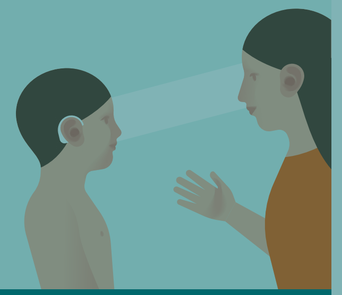

→ Lees meer over deze tip

2

Maak (oog) contact

Draai je gezicht niet weg tijdens het praten.

→ Lees meer over deze tip

3

Laat zien: met én zonder woorden

Gebruik ook gebaren en mimiek en doe het voor. Praat en doe niet tegelijk.

→ Lees meer over deze tip

Controleer of je uitleg duidelijk is

Controleer of je boodschap goed is overgekomen.

- Kijk hoe het kind de oefening uitvoert. Doet het wat je bedoelde?
- Let ook op de houding en blik van het kind. Lijkt het te weten wat de bedoeling is?
- Geef het kind ruimte om zelf aan te geven als iets niet duidelijk is.
- Herhaal of verduidelijk je uitleg als dat nodig is.
- Gebruik de terugvraagmethode. Vraag niet alleen: "Heb je het begrepen?" maar liever "Ik wil weten of ik het goed heb uitgelegd. Wat ga je nu doen?" Vraag dit aan de hele groep of één op één.

> Als er veel gebeurt in het zwembad, bijvoorbeeld kinderen die door het beeld lopen of materiaal dat rondslingert, merk ik dat het DSH kind in mijn les sneller afgeleid of vermoeid raakt. Ik probeer tijdens mijn uitleg zo te gaan staan dat er niet te veel visuele afleiding is.

1. Groot bad

Je geeft les in het diepe deel van het 25 meterbad. Als het kind verder bij je vandaan is, lukt het niet altijd om contact te maken. Ook waarschuw
is dan lastig. Wat kun je doen om makkelijker contact te m
houden?

→ Bekijk antwoord

2. Praten en voordoen

Je legt de schoolslag uit terwijl je een ander kind de bew
er gebeuren?

→ Bekijk antwoord

3. Begripscheck

Je geeft uitleg in het zwembad. De tolk NGT vertaalt jouw
DSH kind twijfelend kijkt. Wat doe je?

a) Je vraagt de tolk om de uitleg opnieuw te geven.
b) Je gaat ervan uit dat het kind de uitleg heeft begrepen
c) Je maakt zelf contact met het kind en controleert of d

→ Bekijk antwoord

4. Overdracht

Na wat uitproberen hebben jij en het DSH kind een fijne manier gevonden om te
voor het volgende badje. Wat
zwemdocent?

lat de zon achter je staat. Wat

n. Wat kan je doen?

wemles. Wat moet je weten

Je geeft les in het diepe deel van het 25 meterbad. Als het kind verder bij je vandaan is, lukt het niet altijd om contact te maken. Ook waarschuwen bij een onveilige situatie is dan lastig. Wat kun je doen om makkelijker contact te maken en de les veilig te houden?

Antwoord

- Vraag een kind dat in de buurt van het DSH kind is om op de schouder te tikken en zo de aandacht te trekken. In geval van nood kun je een kind dat dichtbij is vragen om het afgesproken noodgebaar te gebruiken.
- In een groot zwembad kan het lastig zijn om op afstand contact te maken. Probeer daarom de afstand tussen jou en de kinderen kleiner te houden. Gebruik bijvoorbeeld lijnen of pylonnen om het lesgebied duidelijk af te bakenen.

1. Groot bad

Je geeft les in het diepe deel van het 25 meterbad. Als het kind verder bij je vandaan is, lukt het niet altijd om contact te maken. Ook waarschuw
is dan lastig. Wat kun je doen om makkelijker contact te
houden?

→ Bekijk antwoord

2. Praten en voordoen

Je legt de schoolslag uit terwijl je een ander kind de bew
er gebeuren?

→ Bekijk antwoord

3. Begripscheck

Je geeft uitleg in het zwembad. De tolk NGT vertaalt jouw
DSH kind twijfelend kijkt. Wat doe je?

a) Je vraagt de tolk om de uitleg opnieuw te geven.
b) Je gaat ervan uit dat het kind de uitleg heeft begrepen
c) Je maakt zelf contact met het kind en controleert of d

→ Bekijk antwoord

4. Overdracht

Na wat uitproberen hebben jij en het DSH kind een fijne manier gevonden om te
voor het volgende badje. Wat
zwemdocent?

lat de zon achter je staat. Wat

n. Wat kan je doen?

wemles. Wat moet je weten

Je legt de schoolslag uit terwijl je een ander kind de beweging laat voordoen. Wat kan er gebeuren?

Antwoord

- Het DSH kind kijkt naar jouw gezicht, en mist daardoor het voorbeeld. Of het kind kijkt naar het voorbeeld en mist daardoor jouw uitleg.
- Tip: doe één ding tegelijk: eerst praten, dan voordoen, of andersom.

1. Groot bad

Je geeft les in het diepe deel van het 25 meterbad. Als het kind verder bij je vandaan is, lukt het niet altijd om contact te maken. Ook waarschuw
is dan lastig. Wat kun je doen om makkelijker contact te r
houden?

→ Bekijk antwoord

2. Praten en voordoen

Je legt de schoolslag uit terwijl je een ander kind de bew
er gebeuren?

→ Bekijk antwoord

3. Begripscheck

Je geeft uitleg in het zwembad. De tolk NGT vertaalt jouw
DSH kind twijfelend kijkt. Wat doe je?

a) Je vraagt de tolk om de uitleg opnieuw te geven.
b) Je gaat ervan uit dat het kind de uitleg heeft begrepen
c) Je maakt zelf contact met het kind en controleert of d

→ Bekijk antwoord

4. Overdracht

Na wat uitproberen hebben jij en het DSH kind een fijne manier gevonden om te
voor het volgende badje. Wat
zwemdocent?

lat de zon achter je staat. Wat

n. Wat kan je doen?

wemles. Wat moet je weten

Je geeft uitleg in het zwembad. De tolk NGT vertaalt jouw uitleg. Daarna zie je dat het DSH kind twijfelend kijkt. Wat doe je?

a) Je vraagt de tolk om de uitleg opnieuw te geven.
b) Je gaat ervan uit dat het kind de uitleg heeft begrepen.
c) Je maakt zelf contact met het kind en controleert of de uitleg begrepen is.

Antwoord

C: Check zelf bij het kind of het de uitleg goed heeft begrepen. Als er een tolk aanwezig is, kan die jouw vraag vertalen. Het is niet de rol van de tolk om namens jou te controleren of het kind de uitleg heeft begrepen.

1. Groot bad

Je geeft les in het diepe deel van het 25 meterbad. Als het kind verder bij je vandaan is, lukt het niet altijd om contact te maken. Ook waarschuw
is dan lastig. Wat kun je doen om makkelijker contact te
houden?

→ Bekijk antwoord

2. Praten en voordoen

Je legt de schoolslag uit terwijl je een ander kind de bew
er gebeuren?

→ Bekijk antwoord

3. Begripscheck

Je geeft uitleg in het zwembad. De tolk NGT vertaalt jouw
DSH kind twijfelend kijkt. Wat doe je?

a) Je vraagt de tolk om de uitleg opnieuw te geven.
b) Je gaat ervan uit dat het kind de uitleg heeft begrepen
c) Je maakt zelf contact met het kind en controleert of d

→ Bekijk antwoord

4. Overdracht

Na wat uitproberen hebben jij en het DSH kind een fijne manier gevonden om te
voor het volgende badje. Wat
zwemdocent?

lat de zon achter je staat. Wat

n. Wat kan je doen?

wemles. Wat moet je weten

Na wat uitproberen hebben jij en het DSH kind een fijne manier gevonden om te communiceren tijdens de zwemles. Het DSH kind is klaar voor het volgende badje. Wat zijn belangrijke dingen om over te dragen aan de nieuwe zwemdocent?

Antwoord

- De afspraken die gemaakt zijn rondom communicatie;
- gebaren die jullie gebruiken;
- welk noodsignaal je gebruikt;
- afspraken met de tolk;
- welke hulpmiddelen je gebruikt.

1. Groot bad

Je geeft les in het diepe deel van het 25 meterbad. Als het kind verder bij je vandaan is, lukt het niet altijd om contact te maken. Ook waarschuw
is dan lastig. Wat kun je doen om makkelijker contact te
houden?

→ Bekijk antwoord

2. Praten en voordoen

Je legt de schoolslag uit terwijl je een ander kind de bew
er gebeuren?

→ Bekijk antwoord

3. Begripscheck

Je geeft uitleg in het zwembad. De tolk NGT vertaalt jouw
DSH kind twijfelend kijkt. Wat doe je?

a) Je vraagt de tolk om de uitleg opnieuw te geven.
b) Je gaat ervan uit dat het kind de uitleg heeft begrepen
c) Je maakt zelf contact met het kind en controleert of d

→ Bekijk antwoord

4. Overdracht

Na wat uitproberen hebben jij en het DSH kind een fijne manier gevonden om te
voor het volgende badje. Wat
zwemdocent?

lat de zon achter je staat. Wat

n. Wat kan je doen?

wemles. Wat moet je weten

Je geeft uitleg, maar je gezicht is niet goed zichtbaar omdat de zon achter je staat. Wat kan er gebeuren?

Antwoord

- Het DSH kind kan jouw gezicht niet goed zien waardoor liplezen, Q mimiek en ook gebaren moeilijk zichtbaar zijn. De uitleg komt niet goed over.
- Tip: Kies een plek waar het DSH kind je gezicht goed kan zien en houd rekening met de lichtinval in het zwembad.

1. Groot bad

Je geeft les in het diepe deel van het 25 meterbad. Als het kind verder bij je vandaan is, lukt het niet altijd om contact te maken. Ook waarschuw
is dan lastig. Wat kun je doen om makkelijker contact te
houden?

→ Bekijk antwoord

2. Praten en voordoen

Je legt de schoolslag uit terwijl je een ander kind de bew
er gebeuren?

→ Bekijk antwoord

3. Begripscheck

Je geeft uitleg in het zwembad. De tolk NGT vertaalt jouw
DSH kind twijfelend kijkt. Wat doe je?

a) Je vraagt de tolk om de uitleg opnieuw te geven.
b) Je gaat ervan uit dat het kind de uitleg heeft begrepen
c) Je maakt zelf contact met het kind en controleert of d

→ Bekijk antwoord

4. Overdracht

Na wat uitproberen hebben jij en het DSH kind een fijne manier gevonden om te
voor het volgende badje. Wat
zwemdocent?

lat de zon achter je staat. Wat

n. Wat kan je doen?

wemles. Wat moet je weten

Je wilt oefeningen ook geschikt maken voor DSH kinderen. Wat kan je doen?

Antwoord

- Maak zichtbaar hoelang een oefening duurt of hoe vaak een kind iets moet doen. Gebruik bijvoorbeeld kaarten, wasknijpers of dobbelstenen.
- Spreek gebaren af voor bepaalde woorden of opdrachten. Gebruik die bijvoorbeeld bij een ‘commando-spel’, waarbij kinderen een opdracht alleen uitvoeren als je eerst het afgesproken gebaar maakt. Denk aan opdrachten als watertrappelen, draaien of naar de kant zwemmen. Spreek ook voor deze opdrachten een duidelijk gebaar af. Voor draaien kun je bijvoorbeeld met je wijsvinger een cirkel in de lucht maken.
- Doe je een estafette? Spreek dan een zichtbaar teken af voor de start, bijvoorbeeld zwaaien met een vlag of een opgeheven arm laten zakken. Zo kan een DSH kind onder dezelfde omstandigheden starten.

1. Groot bad

Je geeft les in het diepe deel van het 25 meterbad. Als het kind verder bij je vandaan is, lukt het niet altijd om contact te maken. Ook waarschuw
is dan lastig. Wat kun je doen om makkelijker contact te
houden?

→ Bekijk antwoord

2. Praten en voordoen

Je legt de schoolslag uit terwijl je een ander kind de bew
er gebeuren?

→ Bekijk antwoord

3. Begripscheck

Je geeft uitleg in het zwembad. De tolk NGT vertaalt jouw
DSH kind twijfelend kijkt. Wat doe je?

a) Je vraagt de tolk om de uitleg opnieuw te geven.
b) Je gaat ervan uit dat het kind de uitleg heeft begrepen
c) Je maakt zelf contact met het kind en controleert of d

→ Bekijk antwoord

4. Overdracht

Na wat uitproberen hebben jij en het DSH kind een fijne manier gevonden om te
voor het volgende badje. Wat
zwemdocent?

lat de zon achter je staat. Wat

n. Wat kan je doen?

wemles. Wat moet je weten

Binnenkort zal een DSH kind gaan deelnemen aan jouw zwemles. Wat moet je weten en kan je vooraf al doen om een goede start te maken?

Antwoord

- Nodig het kind en de ouders vooraf uit om kennis te maken, bijvoorbeeld aansluitend op een zwemles. Bespreek samen:
- Hoe je met het DSH kind communiceert in het water?
- Wat hoort het kind wel en niet?
- Maakt het kind gebruik van een tolk?
- Maakt het kind gebruik van gebaren?
- Gebruikt het kind gehoorapparatuur? En wil hij/zij die wel of niet gebruiken tijdens de zwemles?
- Wat spreken we af om tijdens het zwemmen contact te maken of aandacht te trekken?